

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

א. תרנגול טווס ופסיוני כלאים זה בזה ... משום דרבו בהדי הדדי מהו דתימא מיין חד הוא קמ"ל ... אווז ואווז הבר כלאים זה בזה ... זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים ... טעונה חדא ביעתא בשיחלא והא טעונה כמה ביעתא בשיחלא ... המרביע שני מינים שבים לוקה

2

ב. המנהיג בעיזא ושיבוטא ... השתא מיהת קא מנהיג.....4

ג. חיבר חטה ושעורה בידו וזרע חטה בארץ ושעורה בחוצה לארץ.....5

הדרן עלך שור שנגח את הפרה.....6

א. הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב.....6
הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב.....6

ב. נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצאה והזיקה פטור.....7

ג. הוציאוה לסטים חייבין הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב.....8

ד. מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו.....9

ה. נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה

12

ו. כיצד משלמת מה שהזיקה שמיין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה ר' שמעון אומר אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים אם סאה סאה אם סאתים סאתים.....13

ז. איזהו כראוי ואיזהו שלא כראוי דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה זהו כראוי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה זהו שלא כראוי ... תם חייב מועד פטור.....14

ח. ושלח זה הרגל.....15

ט. ובער זו השן.....16

י. הפורץ גדר בפני בהמת חבירו ... בכותל בריא בדיני אדם נמי נחייב ... בכותך רעוע

16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דף נה.

**א. תרנגול טווס ופסיוני כלאים זה בזה ... משום דרבו בהדי
הדי מהו דתימא מין חד הוא קמ"ל ... אוזו ואוזו חבר
כלאים זה בזה ... זה ביציו מבחויז וזה ביציו מבפנים ...
טעונה חדא ביעתא בשיחלא והא טעונה כמה ביעתא
בשיחלא ... המרביע שני מינים שבים לוקה**

כבר התבאר לעיל דף נד: שהמרכיב¹ זכר² על נקבה שאינו מינו, בין
בבהמה, בין בחיה ובעוף, בין טמא ובין טהור³, ואפילו במיני חיה שבים,
ובשרצים שביבשה⁴, ששייך בהם הרבעה, הרי זה לוקה מן התורה בכל
מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ, שנאמר (ויקרא יט פסוק יט) **בְּהַמָּקוֹם לֹא
תִרְפִּיעַ פְּלִאִים**. ואחד בהמה חיה ועוף שלו, או של חברו. ואינו לוקה עד
שיכניס בידו כמכחול בשפופרת, אבל אם העלם זה על זה בלבד, או שעוררן
בקול מכין אותו מכת מרדות⁵.

וכן המרביע⁶ חיה בבהמה או הבמה בחיה ואפילו חיה שבים בחיה שביבשה
הרי זה לוקה מן התורה.

כל שני מיני בהמה או חיה⁷, או עופות אע"פ שדומין זה לזה וגדלים זה עם
זה ומתעברין זה מזה, הואיל והם שני מינים, אסורים משום כלאים, כיצד.

¹ רמב"ם כלאים פ"ט ה"א שו"ע יו"ד רצו סעי' א ב

² לפי דעתי אף המרביע זכר על זכר, דזה שייך ג"כ בבהמה כמבואר בע"ז בפרק אין מעמידין כ"ב ע"ב, ג"כ
לוקין עליו, ולדעתי אורחא דמילתא נקט הרמב"ם ז"ל. (מנחת חינוך מצוה רמד אות ב)

³ דגול מרבבה ורעק"א ויד אברהם יו"ד רצו סעי' א דלא כדמשמע מהש"ך ס"ק א שאינו נוהג לדעת הרמב"ם
אלא בטהורה על טמאה

⁴ ציון ההלכה שם ס"ק י

⁵ שאינו אלא איסור דרבנן שלא אסרה תורה אלא אם כן עושה מעשה ממש וכמש"כ בכס"מ ור"י קורקוס כאן
וכן בט"ז שם ס"ק א וכן הוא במאירי ב"מ צא ע"א ודלא כפרישה דס"ל דאיסורו מן התורה

⁶ פרישה יו"ד סי' רצו

⁷ שם ה"ד ושם סעי' ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הכבש והעז שדומין זה לזה⁸, הואיל והם שני מינין הרי הם כלאים ואסור להרכיבן, וכן הזאב עם הכלב והכלב⁹, הכופרי¹⁰ עם השועל, והצבאים עם העזים, והיעלים¹¹ עם הרחלים, והסוס עם הפרדה, והפרד עם התמור¹², והתמור עם הערוד¹³, ותמור לובי עם הגמל, אע"פ שדומין זה לזה הרי הן כלאים זה בזה, וכן תרנגול¹⁴ עם הטווס או עם הפסיוני, שהוא מין שליו¹⁵, והפסיוני עם הטווס, אע"פ שגדלין זה עם זה וזה מגדל ביציו של זה¹⁶.

מין שיש¹⁷ בו מדברי וישובי, כגון שור הבר עם השור¹⁸, והרמך שהוא סוס מדברי¹⁹, עם הסוס, כשהמינים דומים זה לזה²⁰ מותר²¹ להרכיבן זה עם זה, מפני שהן מין אחד. ויש²² מסתפקים בכל שור הבר שמא הוא מין היה, והרי הוא כלאים עם השור. וכן הבופל"ו הוא ספק כלאים עם השור²³.

⁸ כגון שתשמישן וימי עיבורן שוין כדאיתא בבכורות ה ע"א

⁹ אבל כלב עם כלב כופרי אינם כלאים זה בזה (רדב"ז שם וכמ"ש בירושלמי פ"א ה"ו דכלאים)

¹⁰ והוא כלב הצייד שמגדלין בני הכפרים כמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות כלאים פ"א מ"ו וי"א שהוא כלב קמן שצווח בלילה מן המדברות ודומה לשועל עיין בתוס' החדשים שם

¹¹ י"א שהוא אקו שבתורה עיין ר"ש כלאים פ"א מ"ו

¹² איירי בפרד שאמו היא המין השני כגון סוס על פרד שאמו המורה או המור על פרד שאמו סוסה אבל סוס על פרד שאמו סוסה לקמן יתבאר שלמ"ד שאין חוששין לזרע האב אולינו רק אחר האם וא"כ דינו כסוסה ואין בזה כלאין ומכיון שקי"ל לדינא דספיקא הוא אם חוששין לזרע האב א"כ אינו לוקה מן התורה אלא לוקה רק מכת מרדות משום ספיקא דינא

¹³ והוא תמור הבר עיין פיה"מ ור"ש שם והוא מין היה כדאיתא במשנה שם ס"פ ה ולכך הוי כלאים

¹⁴ תרנגולים הגדולים הנקראים גאלאנסק"א או פרייפס"א הינע"ר אינם כלאים עם תרנגולים שלנו (ערוה"ש סעי' ט)

¹⁵ רש"י ב"ק נה ע"א ד"ה פסיוני

¹⁶ ירושלמי פ"א ה"ו ועיין ב"ק נה ע"א ובראב"ד ורשב"א שם ד"ה דמרבו ובכלאים פ"ה מ"ו ובפיהמ"ש

¹⁷ שם ה"ה

¹⁸ ועיין ברדב"ז שם שיש ב' מיני שור הבר ודוקא המין שקרוב יותר לשור אינו כלאים וצריך שיהיה בקי בהמינים

¹⁹ עיין ר"י קורקוס שם

²⁰ וכשאינם דומים ויש שינויים ביניהם צריך להכרעת חכם איזה שינויים עושים אותו למין אחר (דרך אמונה שם ס"ק לג) ועיי"ש בביאור הלכה ד"ה מין שיש שאין לנו ללמוד מכלל זה כלום כי אין אתנו להכריע איזה דמיון עושה אותו למין אחד ואיזה לא

²¹ ומין גמל שצווארו דק או שרגליו צרות (גמלא פרסא וגמלא טייעא (ופירש"י שם גמל ערבי) מין גמל אחד הוא ואינו כלאים עיין ב"ק נה ע"א

²² ש"ך ס"ק ה

²³ עיין ביאור הגר"א יו"ד סי' כה בליקוט וערוה"ש שם סעי' ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אבל אווז²⁴ עם אווז בר, כלאים זה בזה. מפני שהאווז (ביתי) ביציו מבפנים ואווז בר ביציו מבחוץ, וגם²⁵ אווז ביתי טוען הרבה ביצים בפעם אחת ואווז בר אין טוען אלא ביצה אחת בכל פעם, מכלל שהם שני מינין.

אווז הים עם אווז, כלאים זה בזה²⁶. וכן חזיר וחזיר הבר, כלאים זה בזה. וכן איל ואיל הבר²⁷.

והכו²⁸, שהוא מין בריה שדומה קצת לתיש וקצת לצבי, כלאים עם החיה ועם הבהמה, ולוקין עליו, ואם הרביעו עם צבי או עם תיש אין לוקין עליו²⁹, מפני שהוא ספק תיש ספק צבי³⁰.

ג. המנהיג בעיזא ושיבוטא ... השתא מיהת קא מנהיג

²⁴ שם ה"ה

²⁵ עיין מאירי ב"ק נה ע"א שהביא את שני הטעמים וכן עיין ברא"ש כלאים סי' ה אמנם בר"י קורקום כאן משמע שהרמב"ם פסק לעיקר כמעט הראשון

²⁶ ועיין דרך אמונה שם בציון ההלכה ס"ק נב דאפשר שאין לוקים על זה

²⁷ דרך אמונה שם בביתאור הלכה ד"ה מין שיש ושם כתב שי"א שאיל הבר הוא כוי

²⁸ לדעת הרמ"א ה"י י"ט סי' תצ"ח סעי' י"ח נולד מתישה וצבי ועיי"ש במ"ב ס"ק צ"ב שיש עוד מין צבי שהוא בריה בפ"ע ועיי"ש ס"ק צ"ד גבי תיש הבא על הצביה ועיין רש"י בב"ק ע"א א' ד"ה כוי דפי' דנולד מבהמה וחיה ועיין פמ"ג ריש סי' ס"ו בשפ"ד ועיין בדרך אמונה בביתאור הלכה ד"ה כוי

²⁹ ברשב"א שם ביאר "ואע"ג שאף בהמה ודאית וחיה ודאית אסורים בהרבעה עם שאינן מינן לגמרי, כגון שור עם החמור או חמור עם הסוס. נ"ל דהא מתני' אתיא כמ"ד (חולין פ, א) כוי זה הבא מתיש וצביה, ואסור להרביעו עם התיש ועם הצביה קאמר, ומספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא, והלכך הולכין בו לחומרא, א"נ יש לי לפרש אפילו כמ"ד בריה בפני עצמה היא, וספיקתו מפני שהוא דומה בצורתו לצבי בחיות ולעז בבהמות, לפי שהעז והצבי דומין זה לזה, והלכך אלו היה ידוע שהוא מין בהמה היה מותר להרביעו עם התיש שהוא מינו, וכאלו היה מביא עז מדברי על עז ישובי (כלאים פ"ח מ"ה), ואלו היה ידוע שהוא מין חיה היה מותר להרביעו עם הצבי, ולפיכך אם הביאו על התישה או על הצביה אסור אבל אינו לוקה, אבל אם הביאו על השור או על החמור לוקה, דודאי כלאים זה בזה בהן"

³⁰ שם ה"ה רשב"א קידושין ג ע"א ד"ה לא לחיה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ה"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אסור³¹ להנהיג בהמה מן היבשה עם חיה שבים, כגון עז עם שבוט³², וכן עוף עם חיה שבים, או שני מיני דגים ואם עשה פטור³³. וי"א³⁴ שחייב מכת מרדות.

אחד החורש³⁵, או הזורע, או דש, או המושך בהם עגלה, או אבן, או כל משא אחר כאחד, ואפילו המשא הוא החבל שמחבר את שניהם³⁶ או שהנהיגם כאחד ואפילו בקולו³⁷ בין אם הולך לפני הבהמה בין אם הוא מאחריה³⁸ או עשה בהם יחדיו כל מלאכה אחרת לוקה שנאמר יִחַדּוּ מכל מקום. אבל אם לא עשה בהם מלאכה יחדיו כלל, כגון שקשרם אחד לשני בשערותיהם או שהרכיב אחד על גבי השני והוליכם³⁹, מותר⁴⁰.

ג. חיבר חטה ושעורה בידו זרע חטה בארץ ושעורה בחוצה

לארץ

כלאי זרעים שזרע רחד בארץ ואחד סמוך לו החו"ל אינו עובר ויש להסתפק האם עובר משום כלאי הכרם בזרע בגבול בחו"ל סמוך לכרם שנמצא בארץ ישראל⁴¹.

³¹ רמב"ם כלאים פרק ט הלכה ח

³² ויש שני מיני שיבוט אחד טמא ובהא איירי הכא לדעת הרמב"ם שצריך מין טהור ומין טמא ואחד טהור והוא שיבוטא שבש"ס כרבא מלח שיבוטא קידושין מא ע"א ועיין מנחת הינוך מצוה תקנ אות ב באריכות

³³ ב"י שם

³⁴ רדב"ז שם

³⁵ רמב"ם שם וש"ע שם סעי' יא

³⁶ בתי כלאים אות קה ועיין ביאור הגר"א ס"ק כז

³⁷ מכיון שע"י עקימת שפתיו נעשה מעשה חשיב כיש בו מעשה ולוקה תוס' ב"מ צ ע"ב ד"ה ר' יוחנן אמר

³⁸ תוס' חדשים ס"פ ה דכלאים

³⁹ ועיין תוס' מכות כב ע"א ד"ה המנהיג וז"ל "דרוקא אי מושך השור משוי בגופו אבל בלא המשכה אין לוקה בהנהגה דאם לא כן לעולם לא יוכלו להנהיג שור פסולי המוקדשים ממקום אחר":

⁴⁰ ביאור הגר"א שם ס"ק כז

⁴¹ ויל"ע אם הכרם בחו"ל וזרע סמוך לו בא"י או להיפך אם אסור מה"ת ובכלאי זרעים מבואר בב"ק נ"ה א' דאם א' בחו"ל פטור. אמנם למש"כ תוס' בעירובין צ"ב א' ד"ה גפנים דעיקר קפידת התורה על הכרם שלא יהא זרע סמוך לו כלאים וכן במנחות ט"ו ב' קרי להגפנים האוסר וכ"כ התוס' בב"ק ק' ב' ד"ה אומר ובב"ב ב' א' א"כ אפשר שאם הכרם בא"י אף על גב שהזרעים סמוכין לו בחו"ל חייב אמנם הגר"א בשנו"א מ"ד ה' ומ"ז דעתו להיפך דהזרעים הם האוסר וא"כ אפשר דתלוי בהזרעים אם הם בא"י וצ"ע דרך אמונה באור ההלכה הלכות כלאים פרק ז הלכה ה ד"ה חברו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הדרן עלך שור שנגח את הפרה

פרק ו הכונס

דף נה:

א. הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב

כבר התבאר לעיל דף מה: שאין האדם⁴² מתחייב בנזקי בהמתו אלא כשלא שמרה כראוי, אבל כששמרה כראוי ויצאה⁴³ והזיקה פטור. כמו שיתבאר להלן.

איזוהי שמירה כראוי⁴⁴, שור המועד, וכן לגבי נזקי שן ורגל שהם מועדים מתחלתם, די להם בשמירה פחותה⁴⁵, והיינו שקשרה במוסירה, והוא הבל שאינו יכול לנתקו כי אם בכח שאין דרכו בכך, או שהניחה במקום המשתמר כדרכו וסגרו בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה, אף על פי שאינה

⁴² שו"ע ונו"כ שצו ב

⁴³ כגון שחתרה, וכ"ש כשהזיקה באונס, וכתב בגידולי שמואל ריש ב"ק שאם פשע בשמירת שורו, אף על פי שבשעת הנזק הוא אנוס בשמירה, כיון שממונו הוא חייב, אמנם אם פשע ואח"כ חדל מלהיות ממונו, כגון שהפקירו או מכרו למי שאינו בר שמירה, וכן אם מת לאחר פשיעה, כיון שבשעת הנזק לאו ממונו הוא פטור, וכתב עוד שם שעכו"ם שפשע ונתגייר בשעת הנזק חייב, עיין שם.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם א

⁴⁵ וילפינן מקראי, כמו שהביא הסמ"ע שם ב הטעם דבמועד סגי בשמירה פחותה משא"כ בתם כן הוא בגמרא והוא דסתם שוורים בחזקת שימור קיימי דאין לך אדם שאין משמר את שורו לפחות שמירה פחותה, ואפ"ה חייבתו התורה אשור תם, אלמא שמירה מעולה בעי, והדר כתב רחמנא [שמות כ"א ל"ו] ולא ישמרנו גבי מועד דנעביד ליה שמירה, והו"ל ריבוי אחר ריבוי ואינו אלא למעט, ומיעט דאין צריך בו שמירה מעולה. וגבי שן ורגל [שהן מועדין מתחילתן] ובער ושלח כתיב [שם כ"ב ד'], דמשמע דאינו חייב עליהן עד דהו"ל דומה כאילו ביער ושלח בידים דהיינו שלא שמרו כלל, הא עבד שמירה כל דהו אינו חייב בהו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה, וי"א⁴⁶ שבשמירה פחותה שור מועד חייב חצי נזק. וי"א⁴⁷ שאם הלכה פעם אחת לשדה או לחצר חבירו, חייב על אותו מקום עד שישמרנה שמירה מעולה.

שור תם⁴⁸ צריך שמירה מעולה, והיינו בדלת שיכולה לעמוד גם ברוח שאינה מצויה.

ב. נפרצה בלילה או שפרצה לסטים ויצאה והזיקה פטור

לא שמרה⁴⁹ כראוי ויצאה והזיקה, אפילו באונס, אם אפשר לתלות שהאונס בא מחמת הפשיעה, כגון שהיה דלת רעועה ובאו ליסטים והוציאוה⁵⁰, או שחתרה והפילה הדלת חייב⁵¹,

אבל באונס שאינו יכול לבא מחמת הפשיעה, כגון שחתרה מתחת לדלת או שפרצה במקום אחר פטור⁵².

שמרה כראוי⁵³ ופרצו לסטים בפניה, או שחתרה ויצאה והזיקה פטור שהרי אונס הוא, ואם היה שהות לבעלים לידע שנפרץ או שחתרה⁵⁴, אם הוא ביום

⁴⁶ עיין בסמ"ע שם ב שנחלקו הראשונים בדין קרן מועדת בשמירה פחותה אם פטור גם מחצי נזק דתמות, והיינו אם אמרינן צד תמות במקומה עומדת לענין זה, להרמב"ם [פ"ז מנזקי ממון ה"א] הן פטורין לגמרי אפילו מחצי נזק, ולתוס' והרא"ש [ב"ק פ"ד סי' ו'] אינן פטורין אלא מנזק שלם כדין שור המועד, אבל חצי נזק חייב, דלא עדיף לענין חצי נזק לאחר שנעשה מועד מבעוד היותו תם ובגמרא משמע דילפינן מהכלל דאין רבוי אחר רבוי אלא למעט אבל לא ממשמעות הפסוק, אבל המאירי כתב לבאר דהואיל והכתוב תלה ענינו בתסרון שמירה הורה שבשמירה כל דהו דיו, והוסיף לתת טעם הואיל וקול יש לו, אף הבריות ראויות להשמר ממנו, עיין שם, וצ"ע.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שצד ב

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שצו א

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שצו א

⁵⁰ נראה דהיינו באופן שאינו יכול לגבות מן הליסטים, או באופן שאינו חייב, כמ"ש להלן.

⁵¹ דתחלתו בפשיעה כיון שהדלת רעועה וסופו באונס שנעשה מעשה ע"י הבהמה או ע"י אחר, הוי כעין אונס וחייב, וה"נ אפשר שאילו היתה הדלת חזקה לא היו הליסטים יכולים להוציאה, או שלא היתה יכולה לחתור הדלת, כ"כ הסמ"ע.

⁵² ונראה דה"ה אם לא שמרה כראוי והליסטים התרו או פרצו במקום אחר הוי כאונס שלא מחמת הפשיעה. פתחי חושן שם הערה סט

⁵³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁴ בערוה"ש משמע שהידיעה היא שברחה, אבל מדברי התוס' נראה דקאי אנפרצה, וביותר משמע כן מדברי המאירי שם שכתב שכשידע שנפרצה היה עליו להוציאה משם או לשמרה בשמירה אחרת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

חייב⁵⁵, ובלילה פטור אפילו ודאי ידע שאינו חייב לצאת ולטרוח אחריה בלילה.

ג. הוציאה לסטים לסטים חייבין הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב

הניחה⁵⁶ בחמה באופן שמצטערת שם, אף על פי ששמר כראוי וחתרה ויצאה, ואפילו קשרה בקשר חזק חייב⁵⁷, וכן אם מסר השור לחש"ו, אף על פי שהוא קשור, ואפילו שמרוהו החש"ו שמירה מעולה, וחתרה ויצאה והזיקה חייב⁵⁸, ויש אומרים⁵⁹ שאם מסר לחש"ו שור קשור כראוי או שנעל כראוי פטור.

⁵⁵ דקלא אית ליה ומסתמא ידע, והיינו אף על פי שאין ידוע לנו שידע או לא, אמרינן שמסתמא ידע, וכתב בערוה"ש שאם יברר שלא ידע פטור, וכתב עוד דלא דמי לנפלה לגינה בסימן שצד סעיף א שאפי' ידע הבעלים ששוחה שם פטור, ואמרו הטעם שאינו חייב לטרוח ולהוציאה, דשאני התם שידוע הבעלים היכן היא ואין דרכו לטרוח אחריה, ואי משום הפסדו של בעל הגינה, כיון שאנוס הוא בנפילתה מן השמים קנסוהו, משא"כ הכא שדרך הבעלים לטרוח ולרדוף אחר בהמה הבורחת, וכיון שלא עשה כן ה"ו בהוציאה בידים, ועוד דשאני התם שהאונס אינו אלא בנינתו של ניזק ושייך לומר מן השמים קנסוהו, וכמ"ש בש"מ בשם הראב"ד, אבל הכא האונס הוא בבהמתו. פתחי חושן שם עב

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם הו

⁵⁷ דכיון שהניחה בחמה ומצטערת הרי היא עושה כל מה שאפשר לה כדי לברוח, והגר"א כתב שהראב"ד חולק, ונראה כונתו להראב"ד שחולק בהא דמסר לחש"ו, כמ"ש להלן, וכתבו הפוסקים דאה"נ שחייב משום תחלתו בפשיעה וסופו באונס, אבל הסמ"ע כתב דכולה פשיעה היא, וכן הוא ברא"ש. ועיי' פלפולא חריפתא שם.

⁵⁸ ואפילו חתרה הו"ל תחלתו בפשיעה וסופו באונס, ואף על פי שאין האונס מחמת הפשיעה, שהרי חתרה, כתב הסמ"ע דכיון שבשעה שמסר להם לא היה נעול, ואותה פשיעה שהיתה ראויה לבא אז באה עתה מיקרי מחמת הפשיעה, ומשמע שאם הוא בעצמו נעל כראוי כשמסר להם פטור, ובערוה"ש כתב שדרך חש"ו לשחק בשור ואז משתדל השור לצאת, והוי דומיא דהניחה בחמה, ועיי' בדבריו בסימן תי סעיף לט.

⁵⁹ דעת הראב"ד, ולא הובאה בשו"ע, והמאירי בפ' ארבעה אבות מפרש גם בדעת הרמב"ם דאירי כשלא קשר כראוי ולכן חייב, עיינן שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

גנב⁶⁰ או גזולן שנכנס לדיר כדי לגנוב או לגזול הבהמה, ועשה בה מעשה קנין⁶¹, כגון שמשכה או הכישה, ויצאה⁶² והזיקה, חייב לשלם⁶³ והבעלים פטור⁶⁴, ואם לא נתכוין לגזלה אלא לאבדה ויצאה והזיקה פטור⁶⁵, ואם נאבדה חייב⁶⁶.

ד. מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶¹ וכתב הסמ"ע דאע"ג דגזולן לא קני במשיכה דמאן אמר לו למשוך, מ"מ כיון שעשה דבר הקונה במקח וממכר (בערוה"ש כתב דה"ה הוציאה בקול הוי קנין) והיא עתה ברשותו חייב בשמירתו, והוא כדברי הרא"ש. אבל מדברי התוס' משמע שמכיון שאין הבעלים יכול לשמרה יש עליו לשמרה ועי' קצוה"ח סי' תא סק"א ובערך ש"י שם

⁶² עיין פתחי חושן שם הערה ד שדייק מדברי השו"ע שאינו חייב אלא כשהוציאה מן הדיר, ומשמע שכל שהיא עדיין בתוך הדיר או יצאה מעצמה פטורים ואע"ג שיש לחלק, שכשעשה מעשה קנין, אפשר דאה"נ שמתחייב מיד, מ"מ כשהניחה שם, יחשב כאילו השיב הגזולה, שהרי א"צ דעת בעלים, וממילא נפטר מחיובו כגזולן והו"ל כאדם דעלמא שחייב משום פריצת גדר להלן, וצ"ל דכל שלא נתכוין להשבה, לא מיקרי השבה, וצ"ע, ומדברי הראב"ד נראה שבהכישה נתחייב אפילו לא הוציאה אלא יצאה מעצמה, וכתב ויש להסתפק כשהיו עוד בהמות בדיר והזיקה זו שהכישה לבהמה אחרת שבדיר אם חייב בנזקה. ובשו"ת חו"י סימן רד משמע שאפילו בתוך הדיר כבר נתחייב הגזולן (ומ"ש מלשון הרמב"ם הכישה להוציאה, לא מצאתי היכן כתב כן, אבל בשו"ע כתב כן), וצ"ע. ועי' אבן האזל פ"א מה' נזקי ממון.

⁶³ ופשוט שאם נאבדה הבהמה לאחר מעשה קנין, חייב הגזולן, שהרי הגנב והגזולן חייב באונסין משעשה בה מעשה קנין

⁶⁴ ונראה אף במקום שאינו יכול לגבות מן הגנב, פתחי חושן שם הערה פד, כתב החו"א ב"ק סי' א סק"ח שאם נודע לבעלים שנמלוח ליסטים, והיה בידו להביאה ולשמרה שלא תזיק, הבעלים חייב, דומיא דמשסה שהבעלים חייב.

⁶⁵ והסמ"ע כתב הטעם דיליף מלשמור ולא לאבד, וצ"ע. אבל היש"ש כתב הטעם משום שלא נתכונו לקנות ולהתחייב בשמירתה, אלא שכתב שם שבכה"ג אפילו הוציאה בידים פטור, ואפי' הוציאה כדי שתלך ותזיק, שאינו אלא גרמא ואינו חייב אלא במעמידה ע"ג קמת חבריו או הכישה שתלך לקמה.

⁶⁶ בערוה"ש כתב בפשימות שאם הוציאה בידו או בקולו ונאבדה חייב לשלם, דמזיק גמור הוא, ועי' בהגהות חכמת שלמה מ"ש בדין גזל ע"מ לאבד אי מיקרי גזולן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל כבר התבאר לעיל דף מ. דף מד" ודרף מה: שהמוסר בהמתו⁶⁷ או שאר הפציו לשומר, מסתמא⁶⁸ קיבל עליו השומר⁶⁹ לשמור שלא יזיק אחרים ושלא יזיק ע"י אחרים.

הזיקה הבהמה כשהיא ברשות השומר, השומר חייב בתשלומי הנזק כדין הבעלים⁷⁰, והבעלים פטור⁷¹, וצריך השומר לשלם לניזק, ואינו יכול לומר לבעלים הרי השור שלך ומה שתתחייב אשלם לך⁷².

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שצו ח ושמז א ואם הוזקה, כתב המאירי (ב"ק דף יג ע"ב), שאם הוזקה מצד שור של אחרים מצד פשיעת השומר חייב השומר לבעלים בכל הנזק, והוא גובה מן המזיק כדינו, ואם שלא בפשיעת השומר, הרי הוא אונס, והשו"א חייב בכל, ושאר השומרים פטורים, אלא שהבעלים גובים מן המזיק כדינם, ואם הוזקה מצד שורו של שומר, אם בפשיעה חייב בכל, ואם באונס, שואל חייב בכל, ובשאר שומרים חייב השומר כדין מזיק, והיינו בתם חצי נזק ובמועד נזק שלם.

⁶⁸ לאפוקי אם התנו ביניהם שאינו מקבל רק שלא יזיק, או רק שלא יזיק, הכל לפי תנאם, כמבואר בסימן שמו, וכתב הסמ"ע (שם סק"ב) שכל שפירש שמקבל שמירה שלא יזיק, הרי זה כפירש שאינו מקבל שמירה שלא יזיק, וכן להיפך. ומבואר שם שאף אם התנה שאינו מקבל שמירה שלא תזוק, אם הוזקה ע"י בהמתו של שומר, חייב השומר כדין מזיק, וכתב הסמ"ע דהוי כאילו הזיק שורו של אחרים, ונראה שאם הוזקה ע"י בהמה של אחרים, אין השואל חייב יותר ממה שהמזיק משלם, דלחכי אהני תנאו.

⁶⁹ כתב החזו"א (ב"ק סימן ז סק"ו) דמשמע שחייב שמירה מניזקין תלוי בקבלת השומר, ולכאורה איך מועיל קבלתו להתחייב לכל העולם בדבר שאינו שלו, והיה אפשר לומר שחייבו כלפי הבעלים וכלפי הניזק מדר"נ. אבל א"א לומר כן, וע"כ צ"ל שא"צ שיהא ממונו ממש, אלא מי שעליו מוטל שמירת הבהמה, ואם לא נתרצה בעת קבלת השמירה להתחייב בשמירה שלא יזיק, אינו מתחייב בע"כ ונשאר החיוב על הבעלים, ואם מקבל עליו השמירה מסתלק הבעלים מהחיוב ונשאר על השומר כדיבור בלבד, ועיי"ש (סק"ח) כדין שמירת שור תם. ועפ"י כתב (שם בס"ק יד) שאפילו היה שמירה בבעלים חייב השומר, שאין חיוב ניזקין כלפי הבעלים, אלא כלפי הניזק. וכל זה לדעת הרמב"ם, אבל הראב"ד (בפ"ד מה' נזקי ממון ה"י) כתב שמסתמא אין השומר מקבל עליו שמירה על מה שיוזק אא"כ קיבל עליו בפירוש, וע"כ בנו"כ (שם), ובאבן האזל (פ"א מה' נזקי ממון) האריך לבאר פלוגתת הרמב"ם והראב"ד בחיוב שומר בניזקין אם הוא מדין בעלות, עיין שם.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם כ. ⁷¹ לדעת הרמב"ם והשו"ע משמע שאף אם אין לשומר לשלם פטור הבעלים, דלא כראב"ד וע"י נה"מ (סימן עז סק"א).

⁷² בשו"ע כתב ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר לבעלים הרי שלך לפניך, לא אמר כלום, שהרי ב"ד לוקחים אותו להשתלם מגופו, וכתב הסמ"ע (סק"ז) דדוקא בתם שמשתלם מגופו דינא הכי (בפרישה הוסיף, ומשו"ה אין השומר יכול לומר הש"ל ואני אתפשר עם הניזק, שודאי לא יחזור הניזק אלא על שור זה), משא"כ במועד יכול השומר לומר הש"ל ואני אתפשר עם הניזק, ע"כ (עי' שו"ת שו"מ מהדרו"א ח"ב סימן קלה), ולכאורה צ"ע אם באמת יתפשר, מה איכפת ליה לבעלים אף בתם, וע"כ נלענ"ד כונת השו"ע כמ"ש בפנים, שאינו יכול לומר הש"ל ואם יבא הניזק ותתחייב לשלם אשלם לך, שמכיון שתם משתלם מגופו הרי השור משועבד לניזק, ואין זו השבה, אלא צריך השומר לעמוד בדין עם הניזק ולשלם לו כדי להפקיע שעבודו של ניזק, משא"כ במועד, אף אם יבא הניזק לבעלים לא יתחייב לשלם לו, שאין תביעתו אלא על השומר, וע"כ יתבענו לדין. ובערוה"ש (סעיף יז) פירש שבתם כשאין לשומר לשלם, כיון שהניזק גובה מגופו, נשאר חוב השומר לבעלים, אבל במועד כשאין לו לשלם, כיון שאינו יכול לגבות מהבעלים, נשאר חוב מהשומר לניזק. וע"י חזו"א (בבא קמא סימן ז סק"ח), פתחי חושן חלק ג פרק ב הערה עב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"נ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וכל האמור לעיל תלוי ברמת השמירה של השומר, אם שמר השומר שמירה מעולה⁷³, כגון שסגר הרפת הכלוב או האורווה בדלת שיכולה לעמוד גם ברוח שאינה מצויה, ויצאה והזיקה, השומר והבעלים פטורים, ויש אומרים⁷⁴ שהשואל חייב באופן זה.

שמרו שמירה פחותה⁷⁵, כגון שסגר הרפת הכלוב או האורווה בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה אבל לא ברוח שאינה מצויה. שומר שכר או שוכר ושואל חייב⁷⁶, כיון שחייבים בשמירה מעולה כדי שלא יוזק החפץ ולא מילאו חובתם, ושומר חנם פטור שהרי אינו חייב לשמור יותר ממה ששמר⁷⁷, והבעלים, בנזקי קרן תמה חייב, אבל לא בנזקי שן ורגל⁷⁸.

ושם התבאר שכל זה בשאר נזקים אבל בנזקי קרן, יש לשואל דינים אחרים. ובכל הנזכר אם התנה⁷⁹ שאינו מקבל שמירה שלא תזיק, חייב הבעלים לשלם, כיון שעפ"י התנאי פטור השומר, חזר הבעלים לכל החיובים, אף על פי שהיתה בבית שומר.

⁷³ בשו"ע שם כתב והבעלים חייבים, וכן הוא בלשון הרמב"ם לפנינו (בפ"ד מה' נזקי ממון ה"ד), ותמה הראב"ד וכן הטור למה יתחייבו הבעלים, ומ"מ העתיק כן בשו"ע, אבל הסמ"ע (ס"ק יח) והלח"מ הביאו מדברי הרמב"ם בתשובה לחכמי לונגל שט"ס בספרים, ומ"ש שהבעלים חייבים קאי אסיפא גבי שמירה פחותה. אבל בשמירה מעולה פטור, ולפי"ז גם החילוק בין קרן לשן ורגל לא שייך לכאן. ועי' חו"א (ב"ק סימן ז ס"ק יב) מ"ש ליישב דברי הרמב"ם, ושם (סוף ס"ק מז) כתב שאם מסר הבעלים לעבד ואשה שאין להם לשלם, לכו"ע הבעלים חייבים, דלאו כל כמיניה למסור למי שלא ישלם ויפטר.

⁷⁴ המ"מ שם בשם יש מי שאומר, וכתב הב"י שכן דעת רש"י ותוס' והרשב"א, שאפילו בשמירה מעולה אינו אלא כאונס, והרי שואל חייב באונסין, אבל דעת הרמב"ם והטור שגם שואל פטור, וביאר הב"י דחיוב אונסין דשואל אינו אלא אם הוזק, אבל אם הוזק באונס פטור, וסתם השו"ע (בסימן שצו סעיף ה) כדעת הרמב"ם, ועי' ב"י וד"מ, ועי' חו"א (שם ס"ק יג).

⁷⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁷⁶ ששמירה פחותה הוי כעין גניבה ואבידה, ורק ש"ח פטור. אלא שלכאורה היינו דוקא בנזקי קרן תמה, אבל בנזקי שן ורגל גם השומרים פטורים, שאין סברא לומר שהשומר יתחייב יותר מהבעלים שפטור באלו אף בשמירה פחותה, וצ"ע שסתמו הפוסקים בזה.

⁷⁷ שש"ח פטור בשמירה פחותה, וכמ"ש בגמרא כלתה שמירתו. ובאבן האזל מסתפק בש"ח דעל בעידנא דעיילי אינשי אם גם לגבי שמירת נזקין פטור, ואפשר שלשיטת הרמב"ם חייבו כבעלים, ומ"מ מסיק שפטור

⁷⁸ שו"ע שם, וכמ"ש בגמרא דשן ורגל התורה מיעטה בשמירתו, ועי' פרישה וסמ"ע (ריש סימן שצו) שלדעת הרא"ש בנזקי קרן מועדת אינו נפטר בשמירה פחותה רק מחצי נזק שהמועד משלם, אבל חצי נזק שהתם משלם, אמרינן צד תמות במקומה עומדת וחייב, ולדעת הרמב"ם פטור גם מחצי צד תמות.
⁷⁹ מבואר בשו"ע (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ה. נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה

והזיקה משלמת מה שהזיקה

בהמה שנפלה לגינה באונס⁸⁰, כגון שהוחלקה (ונחלקו הפוסקים כשדחפה חברתה אם מיקרי אונס⁸¹), ונפלה על פירות והזיקתם, פטור מדין שן⁸², ואפילו נשארה שם ואכלה מפירות הגינה, ואפילו שלא במקום נפילתה, אף על פי שבאכילה אינה אנוסה, כיון שהנפילה לגינה היתה באונס. ואף על פי שידע הבעלים שנמצאת שם ולא הוציאה, פטור מדין שן⁸³, ומכל מקום חייב לשלם מה שנהנית באכילתה, וכן מה שנהנית במה שנפלה על הפירות ומתוך כך⁸⁴ לא נחבטה⁸⁵. אבל אם ירדה כדרכה ואכלה, משלם מה שהזיקה.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שצד א

⁸¹ דעת המחבר שם דמיקרי פשיעה, והוא דעת הר"ף והרמב"ם, שהיה לו להעבירם אחת אחת שלא ידחפו זו לזו, וחייב מדין שן ורגל, והרמ"א הביא יש אומרים דהוי אונס, והוא דעת הר"י והרא"ש והרמ"ה, וכתב הסמ"ע דאע"ג דלגבי שומרים קי"ל בסימן שג סעיף יא שש"ש חייב בזה, שאני התם דהוי כעין נגיבה ואבידה, ובנזקי שן ורגל סני בשמירה פחותה, ובש"מ בשם הרשב"א וכן המאירי הקשו לדעת הרמב"ם דקרי ליה פשיעה, א"כ אמאי ש"ה פטור, ותיירצו דלגבי בעלים הוי פשיעה אבל לא לגבי שומר, וגם לדבריהם צריך לומר דמ"מ הוי כעין גו"א, מדמחייב ש"ש בזה. בשו"ת אגרות משה חו"מ סימן סט כתב שאם מסר בהמותיו לרועה והעבירם על הגשר ודחפה אחת לחברתה ונפלה לגינה של הבעלים והזיקה, מסתבר שחייב, דרק לענין שמירת הבהמות שלא יוזקו נתרצה הבעלים בדרך ב"א, אבל לא לענין נזקין שדינו כשאר אדם, ולא אמרינן דהוי כשמירה פחותה, שהרי לסברת הג"י הוא בעצם פשיעה, אלא ששומר פטור בכה"ג, ולגבי קרקע שלו לא נתרצה.

⁸² ואף על פי שהוא נזק שן שנהנית במה שנפלה על הפירות ולא נחבטה, כיון שמתוך אונס הזיקה.

⁸³ וכתב הסמ"ע הטעם שמזל רע של בעל השדה הוא, והוא מדברי הראשונים שכתבו שמן השמים קנסוהו, ובש"מ כתב עוד בשם הראב"ד שאין מחייבין אותו לירד אחריה, והמאירי כתב שאין אומרים היה לו להוציאה, ש"מ"מ ירא מלהכנס לגינתם של אחרים, ונראה דלא פליגי, שאף בלא סיבה של יראה אין לחייבו על שלא הוציאה. ומ"מ נראה שאם יודע שאוכלת פירות הגינה מוטל עליו להוציאה, דלא גרע משאר כל אדם שרואה בהמה אוכלת פירות שדהו שמצווה מדין השבת אבידה להוציאה או להודיע לבעלים, אלא שאין חייב תשלומין כשלא השיב אבידה. פתחי חושן שם הערה קה

⁸⁴ כתב בשו"ע, ומה הנאה יש לה בחבטה, שהרי מצאה מקום רך ולא נתרסקו איבריה, ודייק הש"ך שאם לא ניצלה מריסוק איברים אלא מצער בעלמא פטור, ומצדד הש"ך לומר ש"מ"מ חייב לשלם מה שהיה נותן שתהא בהמתו ניצלת מספק, אלא שכתב שמשמעות התוס' והרא"ש אינם מורים כן, אבל בש"מ בשם הר"י הונתן וכן במאירי משמע כדברי הש"ך, והיש"ש כתב שאם ברור שלולא הפירות היתה ניוזקית, ודאי שמשלם מה שנהנית שלא הוזקה עד כדי הנזק שנרמה בנפילתה, ואם לא ברור שהיתה ניוזקית, מ"מ משלם מה שהיה נותן על הספק להציל בהמתו מספק נזק, ושמן זאת עפ"י מקום הנפילה וגובהה, אבל אם לפי השומא לא היתה ניוזקת אלא מצטערת, ודאי שאינו משלם הצער, עיין שם.

⁸⁵ ובגמ' להלן מבואר דלא מיקרי מבריה ארי מנכסי חבירו דקי"ל שפטור מלשלם למבריה, דמבריה ארי עושה מדעתו ואין לו הפסד, משא"כ הכא לא נעשה מדעתו של בעל הגינה, וגם יש לו הפסד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וכבר התבאר לעיל דף כ. ששן אינו חייב אלא ברשות הניזק ולא ברה"ר⁸⁶ ומ"מ חייב⁸⁷ לשלם⁸⁸ מה שנהנית באכילתה⁸⁹. יש אומרים⁹⁰ דהיינו ששמן מה שאכלה כאילו היה תבן, ויש אומרים⁹¹ שמשלם כשווי שני שלישי מדמי שעורים.

ואם אכלה דברים המזיקים לה אינו משלם כלום⁹².

וכן בכל מקום שנהנית הבהמה⁹³, אף על פי שפטור מדין מזיק, חייב לשלם מה שנהנית.

ו. כיצד משלמת מה שהזיקה שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה ר' שמעון אומר אכלה

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שצא ז

⁸⁷ שו"ע ונו"כ שם ח

⁸⁸ וכתב בקצה"ה דתשלומי מה שנהנית אינו מדין נזיקין לשלם ממיטב, שאינו אלא כבעל חוב, וגם לא שייך טעם דנעילת דלת, ודינו בזיבורית, וכן הוא בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' יג, וכתב שם שאינו משלם מן העליה (היינו מעידית), דכ"ש הוא מחצי נזק, ומ"מ אינו משלם מגופו בלבד אלא כחוב הוא, עיין שם, ועיי אור שמח פ"א מה' נזקי ממונ' ה"ב שהאריך בזה.

⁸⁹ ולכאורה נראה שאף ברשות המזיק, אף על פי שפטור מדין שן, מ"מ משלם מה שנהנית. ובש"מ בשם הרא"ש ור"פ כתב שאף באכילה משונה שחיובו ח"נ מדין קרן, היינו דוקא כשהחצי נזק הוא יותר ממה שנהנית, אבל אם נהנית יותר מחצי נזק, משלם מה שנהנית, ולפי"ז צריך לומר דמ"ש בשו"ע סעיף ו גבי כלב שהמית התול בדין דמי הנבילה שברה"ר משלם מה שנהנית שאכילה אינו שנוי וכו', דמשמע אילו היה שנוי היה משלם חצי נזק, איירי ג"כ כשהח"נ הוא יותר ממה שנהנית. פתחי חושן שם פרק ו הערה פב.

⁹⁰ שו"ע שם, וכתב בב"י כיון שהרי"ף והרמב"ם מסופקים הלכה כמי ראוי לומר דנקטינן לקולא כרבה וכדפרש"י דעמיר היינו תבן ואפילו אכלה בשר, ואפילו אכלה יותר ממה שרגילה לאכול באכילה אחת, אינו משלם אלא כשיעור תבן באכילה אחת (כן כתב ביש"ש), שיכול הבעלים לומר לא הייתי מאכילה כי אם תבן, וזהו הנאתו ולא יותר, סמ"ע. וכתב בערוה"ש שאם ידוע שמאכילה תמיד שעורים משלם דמי שעורים כפי שווים.

⁹¹ רמ"א שם, כדעת הטור ס"ג בשם הראב"ד והרא"ש והרא"ה והריטב"א ונ"י, שפסקו כרבא, והוא דמי שעורים בזול, דאנן סהדי שאף מי שאינו מאכיל לבהמתו שעורים, אם היה מוצא בזול, והיינו שלישי פחות משוויים, היה מאכילה. ונראה שאע"פ שאכלה בשר אינו משלם אלא דמי שעורים בזול, שאין דרך להאכיל בשר לבהמתו אפילו בזול, וגם בזה אפשר שאם ידוע שדרכו להאכיל בשר משלם דמי בשר, והיש"ש מפרש שאם רגיל לתת לה שעורים באקראי משלם דמי שעורים בזול, אבל אם אינו רגיל אלא בתבן אינו משלם אלא דמי תבן, עיין שם.

⁹² כיון שלא נהנית, ומדין שן פטור כיון שהוא ברה"ר, סמ"ע, ומשמע שאם אכלה ברשות הניזק דברים המזיקים לה חייב, משום דסוף סוף שן הוא משום שבשעת אכילתה להנאתה נתכוונה, ומה"ט נראה גם מה שאינו חייב מדין קרן ברה"ר, משום דכיון שיש לה הנאה באכילתה אינו בדין קרן, וכתב היש"ש שאם אכלה הרבה ומתוך כך חלתה, אף על פי שלא נהנה, מ"מ משלם מה שנהנית בתחלת אכילתה כשיעור הראוי לה ומה שאכלה אח"כ יותר מדי איהי דאזקה אנפשה. פתחי חושן שם פה

⁹³ כגון נפלה לגינה באונס ולא נחבטה מתוך שנפלה על הפירות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

פירות גמורים משלמת פירות גמורים אם סאה סאה אם סאתים סאתים

בהמה שאכלה⁹⁴ פירות שדה מחוברים, ועדיין צריכים לקרקע, אמרו חז"ל ששמיין הנזק בששים⁹⁵, כיצד.

הרי שאכלה בית סאה בשדה, שמיין שדה של ששים סאין כמה היא שוה, וכמה שוה לאחר שנפחת בית סאה ממנה, ומשלם ההפרש, וכן הדין באכלה קב או רובע הקב, ואפילו אכלה קלה אחד משערין בשדה של ששים קלחים.

אכלה פירות תלושים⁹⁶, או אפילו מחוברים שאינו צריכים לקרקע, שמיין כפי שווים ומשלם הנזק.

ז. איזהו כראוי ואיזהו שלא כראוי דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה זהו כראוי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה זהו שלא כראוי ... תם חייב מועד פטור

כבר התבאר לעיל שאין האדם⁹⁷ מתחייב בנזקי בהמתו אלא כשלא שמרה כראוי, אבל כששמרה כראוי ויצאה⁹⁸ והזיקה פטור.

⁹⁴ שו"ע ונו"כ שצד ד

⁹⁵ הוא לפעמים קולא למזיק ולפעמים חומרא, שאם השדה גדולה שיעור הפחת מועט, ואם השדה קטנה היה שיעור הפחת מרובה, ונתנו חז"ל שיעור ממוצע שלעולם משערין לפי ששים, ולכאורה נראה דלאו דוקא בנזקי שן הדין כן, והטור הביא דעת הרא"ש שמנכין עוד כמה הרויה בעל השדה כמה שלא הוכחשה שדהו ע"י שלא נשארו הפירות עד שנגמרו, ודעת הרמ"ה שאין מנכין ריוח זה, וכתב הב"י שמדברי הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו דין דכחש גופני, משמע דס"ל כהרמ"ה, וכן סתם בשו"ע ולא הביא דעת הרא"ש, והדרישה כתב שגם מדברי הטור נראה שלא הסכים לדעת הרא"ש, עיין שם.

⁹⁶ שו"ע ונו"כ שם ה

⁹⁷ שו"ע ונו"כ שצו ב

⁹⁸ כגון שחתרה, וכ"ש כשהזיקה באונס, וכתב בגידולי שמואל ריש ב"ק שאם פשע בשמירת שורו, אף על פי שבשעת הנזק הוא אנוס בשמירה, כיון שממונו הוא חייב, אמנם אם פשע ואח"כ חדל מלהיות ממונו, כגון שהפקירו או מכרו למי שאינו בר שמירה, וכן אם מת לאחר פשיעה, כיון שבשעת הנזק לאו ממונו הוא פטור, וכתב עוד שם שעכו"ם שפשע ונתגייר בשעת הנזק חייב, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

איזוהי שמירה כראוי⁹⁹, שור המועד, וכן לגבי נזקי שן ורגל שהם מועדים מתחלתם, די להם בשמירה פחותה¹⁰⁰, והיינו שקשרה במוסירה, והוא חבל שאינו יכול לנתקו כי אם בכח שאין דרכו בכך, או שהניחה במקום המשתמר כדרכו וסגרו בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה, אף על פי שאינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה, וי"א¹⁰¹ שבשמירה פחותה שור מועד חייב חצי נזק. וי"א¹⁰² שאם הלכה פעם אחת לשרה או לחצר הבירו, חייב על אותו מקום עד שישמרנה שמירה מעולה.

שור תם¹⁰³ צריך שמירה מעולה, והיינו בדלת שיכולה לעמוד גם ברוח שאינה מצויה.

ח. ושלח זה הרגל

כבר התבאר לעיל דף ב: שרגל האמור¹⁰⁴ בתורה (שמות כב פסוק ד) ושלח את בעירו הוא כשהבהמה הולכת ומזקת בדרך הילוכה, והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בו הנאה, וכל הדומה לו כגון שהזיקה בגופה דרך הילוכה וכיוצא בזה, ה"ז בכלל תולדה דרגל.

⁹⁹ שו"ע ונו"כ שם א

¹⁰⁰ וילפינן מקראי, כמו שהביא הסמ"ע שם ב הטעם דבמועד סגי בשמירה פחותה משא"כ בתם כן הוא בגמרא והוא דסתם שוורים בחזקת שימור קיימי דאין לך אדם שאין משמר את שורו לפחות שמירה פחותה, ואפ"ה חייבתו התורה אשור תם, אלמא שמירה מעולה בעי, והדר כתב רחמנא [שמות כ"א ל"ו] ולא ישמרנו נבי מועד דנעביד ליה שמירה, והו"ל ריבוי אחר ריבוי ואינו אלא למעט, ומיעט דאין צריך בו שמירה מעולה. ונבי שן ורגל [שהן מועדין מתחילתן] ובער ושלח כתיב [שם כ"ב ד'], דמשמע דאינו חייב עליהן עד דהו"ל דומה כאילו ביער ושלח בידים דהיינו שלא שמרו כלל, הא עבד שמירה כל דהו אינו חייב בהו.

¹⁰¹ עיין בסמ"ע שם ב שנחלקו הראשונים בדין קרן מועדת בשמירה פחותה אם פטור גם מחצי נזק דתמות, והיינו אם אמרינן צד תמות במקומה עומדת לענין זה, להרמב"ם [פ"ז מנזקי ממון ה"א] הן פטורין לגמרי אפילו מחצי נזק, ולתוס' והרא"ש [ב"ק פ"ד סי' ו'] אינן פטורין אלא מנזק שלם כדין שור המועד, אבל חצי נזק חייב, דלא עדיף לענין חצי נזק לאחר שנעשה מועד מבעוד היותו תם ובגמרא משמע דילפינן מהכלל דאין רבוי אחר רבוי אלא למעט אבל לא ממשמעות הפסוק, אבל המאירי כתב לבאר דהואיל והכתוב תלה ענינו בחסרון שמירה הורה שבשמירה כל דהו דיו, והוסיף לתת טעם הואיל וקול יש לו, אף הבריות ראויות להשמר ממנו, עיין שם, וצ"ע.

¹⁰² שו"ע ונו"כ שצד ב

¹⁰³ שו"ע ונו"כ שצו א

¹⁰⁴ שו"ע ונו"כ שצו א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ט. ובער זו השן

שן האמור¹⁰⁵ בתורה (שם) ובער בְּשֵׁדָה אַחֶר¹⁰⁶ הוא בהמה האוכלת דברים הראוים לה ונהנית באכילתן, וכל הדומה לו, כגון שנתחככה בכותל להנאתה או שנתגלגלה על הכלים להנאתה והזיקה וכיוצא בזה, ה"ז בכלל תולדה דשן.

י. הפורץ גדר בפני בהמת חבירו ... כנותל בריא בדיני אדם נמי נייחייב ... בנותך רעוע

הפורץ גדר לפני בהמת חבירו, והכותל היה בריא וחזק, על הכותל לכו"ע חייב, ויש מחייבים¹⁰⁷ גם על הבהמה אם נאבדה¹⁰⁸, אבל לא על מה

¹⁰⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ שצא א

¹⁰⁶ סמ"ע שם א, ועיי"ש בביאור הגר"א ב

¹⁰⁷ רמ"א שצו ד וכתב שכן עיקר, והוא דעת הראב"ד שהביא הטור, וכמו בהוציאה ליסטים דסעיף ג, ומדנקט הרמ"א לשון וי"א נראה שלדעת המחבר שהעתיק לשון הרמב"ם חייב בנזקי הבהמה, אבל א"א לומר כן שהרי בספרו כתב הבי"י שהרמב"ם יחיד במה שמחייב בנזקיה, וע"כ צריך לפרש כמ"ש הט"ז שלא בא הרמ"א אלא לפרש דברי השו"ע, דמ"ש חייב היינו באבידת הבהמה ולא על נזקיה.

¹⁰⁸ דעת הרמ"ה בטור, וכ"כ התוס' בסנהדרין דף עז ע"א בצד מיהו יש לדחות, וביאר הבי"י בטעמם דכיון שפרצו הגדר בפניה הוי כאילו איבדוה בידים, ונראה שמפרש כן לשון הברייתא לפני בהמת חבירו, אבל אם פרצו הגדר במקום אחר שלא בפניה ממש, אף על פי שאח"כ מצאה הבהמה הפרצה ויצאה, פטור, ובביאור הגר"א כתב שלשיטתם הוי גרמי, וכ"כ בדד"ג להרמב"ן, והסכים לדעת הרמ"ה, והגר"א כתב עוד שכן דעת הרמ"א, ועי' שו"ת אגרות משה חו"מ סי' סט שדן בפותח לול ליטול עוף וברח אחד, ונראה שדן שם מצד חיוב שמירה ומצד הו"ל לאסוקי אדעתיה, וצ"ע, ועי' מדבריו בפרקו הערה קב. ועי' לקמן שדעת רש"י ותוס' והרא"ש שגם על הבהמה פטור, והביא הרמ"א דעתם בוי"א השני, וביאר הסמ"ע שאינו אלא גרמא כיון שלא עשה מעשה בנזף הבהמה, ומ"מ כתב הסמ"ע שמדיני שמים חייב כשאר גרמא בנזקין, ודייק כן מלשון הטור בסימן קנז סעיף ו בשם הרא"ש. והיש"ש פ' הכונס סימן ג פסק בדעת הרמ"ה שחייב באבידת הבהמה, והסביר דאין זה גרמא מאחר דעביד בידים ופרץ הגדר ושמירת הבהמה תלויה בה, והוי כמזיק בידים, וה"ז דומה למי שיש לו בור בחצירו וכיסהו ובא אחר וגילהו, משא"כ לענין נזקי הבהמה שאינו תלוי כ"כ בפריצת הגדר, וכתב עוד דלאו דוקא פורץ גדר, דה"ה אם היתה דלת נעולה כראוי ופתחה, ואין חילוק בין שוגג למזיד, שאדם מועד לעולם, ואין לו רשות לפתוח דיר של חבירו מאחר דלא עביד לדירה ולא שכית דעיילי ונחתי ביה אינשי, ע"כ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

שהזיקה¹⁰⁹, אא"כ משכה או הכישה במקל והזמינה לנזק, ויש אומרים¹¹⁰ שגם בלא משיכה חייב בנזקה¹¹¹.

היה הכותל רעוע¹¹² פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים¹¹³.

¹⁰⁹ פירש"י דקאי על הבהמה שיצאה וברחה, ומקשה בנמי אי בכותל בריא בדיני אדם נמי נחייב, אלא בכותל רעוע, ופירש"י דהגמ' קאי על דמי הכותל, אבל על הבהמה ודאי פטור, וכמ"ש במשנה פרצוה ליסמים פטור, והיינו משום דהוי רק גרמא (בשו"ת חו"י סימן רד נראה שמפרש דמ"ש רש"י על הבהמה קאי איצאה והזיקה ולא אנאבדה, דאי אנאבדה מה מקשה רש"י מהא דהוציאוה ליסמים דאיירי ביצאה והזיקה, עיין שם וצ"ע), וכ"כ התוס' שם, וכתבו דמ"ש שבדיני שמים חייב היינו על הבהמה, אבל על הכותל יש לומר דפטור אפילו מדיני שמים, דאיירי ברעוע כל כך שיפול בלאו הכי. ובסנהדרין דף עז ע"א כתבו התוס' שיתכן שחייב בדיני שמים על הכותל משום שנהנה בה עד שימצא פועלים לתקן, והרא"ש בפרק הכונס הביא ב' פירושי התוס', אבל עכ"פ על נזקי הבהמה פשיטא להו דפטור, ומשמע אפילו מדיני שמים.

¹¹⁰ הרמב"ם (פ"ד מנזקי ממון ה"ב) מפרש דקאי אוצאה והזיקה, והשינו הראב"ד שאינו חייב על נזקה אא"כ הכישה, ובתשובה להכמי לוניל (מובא במגדול עז שם בשלימות) הסביר הרמב"ם דבריו, דמדקתני הפורץ לפני בהמת חבירו, מסתבר דלא קאי על הכותל, ועוד מה חילוק יש בין כותל בריא לכותל רעוע, לעולם אינו משלם אלא מה שהכותל שוה, ואם משום שיש מצוה להרוס כותל רעוע (כמ"ש התוס' שם), למה חייב בדיני שמים (המאירי תירץ קושיא זו שמ"מ זה שנתכוין להזיק ולא למצוה חייב מדיני שמים), וע"כ צריך לפרש דקאי על נזקי הבהמה, שאם הכותל בריא חייב בדיני אדם, ובכותל רעוע שהבהמה אינה משתמרת, בדיני אדם פטור, ומ"מ חייב מדיני שמים שעל ידו נגרם שהבעלים מתחייבים בנזקה, שאפשר שאילו לא פרץ לא היתה יוצאת ומוזקת, ומה שהקשו ממשנה דפרצוה ליסמים דמשמע שאינו חייב בפרצוה לחוד, כתב הרמב"ם דדוקא בליסמים שכונתם לגנוב הבהמה, לכן כל שלא הוציאוה מרשות בעלים לא נתקיימה מחשבתם ולא נתחייבו בנזקה, אבל הפורץ גדר שלא לכונת גניבה אלא לשם שתצא ותזיק ויתחייב הבעלים, חייב כדן מוזיק. ע"כ תוכן דבריו, ומשמע שאם לא נתכוין שתצא ותזיק אפשר שמודה לפטור. והיש"ש פרק הכונס סימן ג' הסכים לדברי הרמב"ם במה שדחה פירוש התוס' דהחייב ופטור קאי על הכותל, ומאידך דחה פירוש הרמב"ם דקאי על נזקי הבהמה, והסכים לדעת הרמ"ה דקאי על אבידת הבהמה. ועי' בשו"ת בית יצחק במפתחות לחו"מ סימן מ' בהערת חתן המחבר מ"ש בזה. וז"ל הטור, הפורץ גדר לפני בהמת חבירו וברחה ונפסדה אינו חייב לשלם הבהמה, אפילו היה הכותל בריא, אבל על הכותל חייב, והרמ"ה כתב שחייב ג"כ לבעל הבהמה לשלם בהמתו, והרמב"ם כתב שחייב לשלם נזקי הבהמה אם הלכה והזיקה, והראב"ד כתב שאינו חייב בנזקי הבהמה אא"כ הכישה במקל.

¹¹¹ באור שמח פ"ד מנזקי ממון מצדד לומר דמה שחייב על מה שהזיקה, היינו דוקא בדבר שהיא מועדת לכך, אבל בנזקי קרן תמה שאינו אלא קנס לא מסתבר שיתחייב, וכן בכותל רעוע שחייב בדיני שמים פטור בכה"ג, עיין שם. כתב הנידולי שמואל שאם נודע לבעלים שפרץ, וכ"ש כשפרץ בפניו, פטור הפורץ וחזר החייב על הבעלים, עיין שם

¹¹² שו"ע ונו"כ שצו ד

¹¹³ המחבר סתם בדבריו אהיכא קאי, והטור כתב וז"ל, ואם הכותל רעוע פטור מדיני אדם בין על הכותל בין על הבהמה, לא שנא אם הזיקה ל"ש אם הזיקה וחייב בדיני שמים, ע"כ. ומשמע שגם החייב בדיני שמים קאי על כל ג' החילוקים שהוזכרו בצד הפטור בדיני אדם, ואף על הכותל חייב מדיני שמים, ודלא כמ"ש התוס' לפטור גם מדיני שמים על הכותל כיון שהיה רעוע, וכ"כ הב"ח והסמ"ע בדעת הטור, והוא עפ"י דברי הרא"ש שהחייב הוא מפני שהיה הכותל עומד יום או יומיים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

